

Archiv obce Pozorka
1894 – 1945 (1949)

Inventář

Číslo EL NAD: 149
Evidenční číslo pomůcky: 327

Obsah

Úvod.....	3
I. Vývoj původce archivního souboru.....	3
II. Vývoj a dějiny archivního souboru.....	7
III. Archivní charakteristika archivního souboru.....	8
IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru.....	9
V. Záznam o uspořádání archivního souboru.....	9
Příloha č. 1 – Seznam použitých pramenů a literatury.....	10
Příloha č. 2 – Seznam použitých zkratk.....	11
Inventární seznam.....	12

Úvod

I. Vývoj původce archivního souboru

Organizaci místní samosprávy, převedením pravomocí do rukou obcí, předcházelo zrušení roboty a poddanství v roce 1848. Následoval zákon o provizorním zřízení obecním č. 170/1849 Ř. z. ze dne 17. března, který zrušil dosavadní pravomoc panských vrchnostenských úřadů ve správě venkovských obcí, kde vrchnost doposud zastupovali venkovští rychtáři a konšelé, pověřeni vykonáváním částečné a obecné samosprávy. Stále ještě omezené obecní pravomoci zaručily obcím alespoň základní práva, mezi něž patřila práva: svobodné volby zástupců, domovské, samostatně vyřizovat vlastní agendu, uveřejnit veřejně výsledky obecního hospodaření a zveřejnění jednání obecních zástupců. Jednalo se o zlomový počín, vyvolaný zejména tlakem na politickou situaci ve státě. Zprvu udílená samostatnost zemská přenesla se na úroveň krajskou, okresní a obecní. Přestože by se tak mohlo zdát, že majitelé dosavadních panství tím přišli o řadu výhod, opak je skutečností. Mohli snáze uplatnit svůj vliv především tam, kde jej potřebovali využít nejvíce. Postupně mohli získat kontrolu nad obcemi a později nad celými okresy.

Shora uváděná zákonná úprava, takzvané Stadionovo prozatímní obecní zřízení, vycházela z uvozovacího patentu a v něm uvedeného hesla, že základem svobodného státu je svobodná obec. Zákon jej zachovával tak, že hovořil o obcích místních, okresních a krajských. Skutečně platnými se však staly pouze předpisy o obcích místních.

Obce se staly nejnižším článkem místní samosprávy. Obvod těchto obcí se shodoval s katastrálním územím. Novým prvkem se stalo zavedení pravidla, že každé sídliště se muselo stát obcí či součástí obce nazývané osadou. Dřívější rozdíly mezi sídlišti různých stupňů byly zachovány pouze v názvoslovích těchto obcí, jako města, městyse čili městečka a vesnice či vsi. Každá obec náležela do určitého soudního a politického okresu a každá osoba musela patřit do evidence některé obce. Pokud některé z obcí nesplnily zákonné požadavky, mělo se přistoupit k jejich sloučení s jinou obcí, přestože by s tím dotčená obec nesouhlasila.

Stadionovo zřízení rozlišovalo dvojí působnost obce. Obec se měla starat především o svoje vlastní záležitosti, obecní zřízení tehdy hovořilo o přirozené působnosti obce. Ve své působnosti nemohla být obec omezována mimo zákonem uváděné případy. Jakýmsi protipólem přirozené působnosti obce se stala působnost přenesená. Tato působnost zahrnovala obstarávání určitých veřejných věcí, které obci nařizovala státní správa.

V každé obci se povinně zřídily dva orgány, obecní výbor a představenstvo. Obecní výbor volený na tři roky představoval kolegiální orgán a rozhodoval většinou hlasů. Disponoval však pouze usnášecí a dozorcí mocí, bez možnosti použít moc výkonnou. Užším orgánem, voleným právě z členů obecního výboru, se stalo obecní představenstvo. Skládalo se ze starosty a alespoň dvou radních. Nepředstavovalo ovšem kolegium, radní vytvářeli jen pomocný a zastupující orgán v době starostovy nepřítomnosti v úřadu, samotný starosta se stával výkonným orgánem, který prováděl usnesení obecního výboru.

Nad samosprávnými orgány se zavedla instituce dozoru a starosta mohl využívat práva prozatímního odložení výkonu rozhodnutí obecního výboru, pokud to odporovalo zákonům nebo mohla být způsobena škoda obci samotné. V roce 1850 došlo k rozšíření dozorcí moci a místním obcím přibyla policie. Nadřízený okresní úřad měl dohlížet na práci starosty v oboru

místní policie patřící do přirozené působnosti obce. V nutných případech pak uváděl věci do pořádku. Vláda mohla obci kdykoliv výkon místní policie odejmout a zabezpečit její činnost za pomoci vlastních orgánů.

Vlastní činnost obecní samosprávy začala v roce 1850, kdy byly aktivovány nově zřízené státní politické úřady. Došlo k územní reformě obcí a obecní samospráva se posléze stala skutečností.

K vydání dalšího obecního zřízení došlo v roce 1859, v platnost vstoupilo pouze ustanovení o domovském právu a navíc nastalo odstranění veřejnosti jednání orgánů obecní samosprávy. Po vydání Říjnového diplomu docházelo k postupnému odstranění zásahů do samosprávy. V roce 1861, po volbách do obecních orgánů, v nichž zvítězili ve většině měst v Čechách čeští zástupci, byla veřejnost jednání zavedena opět. Rok poté vstoupil v platnost rámcový říšský obecní zákoník jako výsledek jednání mezi vládou, snažící se dostat obce pod větší kontrolu, a mezi parlamentem. V roce 1863 bylo vydáno obecní zřízení a řád volební pro Slezsko, o rok později také pro Moravu a Čechy č. 7/1864 Z. z. Tato zřízení se vztahovala na všechny obce příslušné země s výjimkou statutárních měst. Každá nemovitost musela náležet do svazku některé obce. Samosprávné obce se mohly slučovat a rozlučovat a za určitých okolností měnit svoje hranice, o čemž však s konečnou platností rozhodovaly zemské sněmy.

Obecní zřízení rozlišovala dva druhy občanů do obce náležejících. Jednalo se o skupinu osob spojenou s obcí na základě jakéhosi hmotného svazku či o skupinu osob přespolečných. Je zřejmé, že prvně uváděná skupina disponovala všemi výhodami, které jí ze zákona příslušely, avšak nejdůležitějším právem bylo právo volební.

Voliči oprávnění k volbě volili na tříleté funkční období obecní výbor. Počet členů výboru se odvíjel podle zalidněnosti obce a v Čechách se pohyboval mezi osmi a 36 členy, na Moravě od sedmi do 30 členů. Obecní výbor volil ze svého středu obecní představenstvo, které se skládalo z obecního starosty a obecního radního. Počet členů obecního představenstva nesměl přesahovat třetinu členů obecního výboru, počet radních však nemohl klesnout pod dva. Obecnímu výboru se v této době občas říkalo obecní zastupitelstvo. Každý volitelný a řádně volený občan byl povinen volbu přijmout, výjimky z tohoto pravidla byly přesně stanoveny.

Obec, její činnost a veškerý život v ní tak v podstatě existoval v nezměněné podobě téměř do roku 1918, kdy se po vzniku nového, samostatného státu přijala zcela odlišná opatření pro obecní samosprávu.

Základním pravidlem pro chod obce po roce 1918 zůstal nadále předpoklad, že o obecních záležitostech může rozhodovat pouze osoba, která přispívá na udržování obecního hospodářství, avšak vyvstala potřeba řešit situaci s volebními řády. Na počátku roku 1919 tak vstoupila v platnost dvě zákonná nařízení, zákon č. 75/1919 Sb. o řádu volení v obcích a zákon č. 76/1919 Sb. o novele k obecnímu zřízení.

Volební řád představoval výsledek dohody občanských stran se sociální demokracií a přinášel značnou demokratizaci. Přiznával totiž všeobecné, rovné, tajné a přímé hlasovací právo při volbách do obcí všem osobám, které měly v obci alespoň tříměsíční trvalé bydliště, a které nebyly určitým způsobem diskvalifikovány a dosáhly věku 21 let. Pasivní volební právo se přiznalo osobám ve věku od 26 let a volený musel alespoň jeden rok v obci bydlet. Volilo se na základě kandidátních listin a podle zásad poměrného zastoupení. Volební období se prodloužilo na čtyři roky, v roce 1933 na šest let, aby se sjednotila délka volebních období

s ostatními samosprávami. Vznikly obecní finanční komise, v nichž jednu polovinu představovali zástupci zvolení obecním zastupitelstvem a druhou zástupci jmenovaní okresním úřadem. Jednalo se tak především o kontrolu ze strany státu, který si v obcích nepřál převahu socialistické většiny, která by mohla volně nakládat s obecními prostředky. Komise mohly kontrolovat veškeré obecní hospodaření a odvolávat se proti všem usnesením obecního zastupitelstva finanční povahy.

Zákonná novela obecních zřízení rozeznávala tyto řádné orgány obcí: obecní zastupitelstvo, obecní radu, starostu, případně jeho náměstky a komise.

Obecní zastupitelstvo nahradilo dřívější obecní výbor. Jeho zvolení se účastnili všichni voliči oprávnění k volbě a skládalo se z devíti až 60 členů podle počtu obyvatel v obci.

Ze svého středu volilo obecní zastupitelstvo obecní radu, která nastupovala na místo dřívějšího obecního představenstva. Skládala se ze starosty, jeho náměstka či náměstků a členů rady, radních. Počet všech těchto členů činil znovu jednu třetinu obecního zastupitelstva, proto se stanovil počet jeho členů na devět, aby rada byla nejméně tříčlenná. Plnila totiž také funkci obecního trestního senátu, a tento musel být nejméně tříčlenný, tvořil jej starosta a dva radní.

Došlo k jasnému vymezení významu obecní rady, totiž že obecní rada tvoří sbor, který se za předsednictví starosty usnází na všech věcech, jež podle zákona nebo podle zákonných nařízení nejsou vyhrazeny obecnímu zastupitelstvu. Toto ustanovení utvářelo z rady primární orgán obce.

Obecní zastupitelstvo volilo ze svého středu rovněž starostu a jeho náměstka, v obcích s počtem převyšujícím 24 členů zastupitelstva se volili náměstci dva. Volba starosty nemusela být potvrzena státem, zákon č. 122/1933 Sb. o změnách řádu voleb v obcích však stanovil, že volbu starosty schvaluje státní úřad. Pokud státní úřad volbu starosty a jeho náměstků nepotvrdil, pozbývala tato volba platnost a obecní zastupitelstvo bylo povinno uskutečnit volbu novou. Kdyby se však zastupitelstvo zdráhalo provést novou volbu, pozbývala by platnosti také volba členů obecního zastupitelstva. Politický úřad jmenoval do čela obce správní komisi a v příhodné době vypisoval novou volbu obecního zastupitelstva. Podle shora psaného je jasně viditelné, že těmito ustanoveními byla obecní samospráva značně okleštěná. Státní úřady nezavazoval žádný termín k vypsání nových voleb obecního zastupitelstva.

Právem obcí bylo zřizovat si poradní a přípravné sbory ve formě komisí.

Nejdůležitějším orgánem, v jehož rukách spočívala rozhodující moc, byla obecní rada. Její zasedání byla neveřejná a konala se poměrně často. Obecnímu zastupitelstvu byly vyhrazeny pouze některé věci, schvalovalo zejména obecní rozpočet, jeho schůze se měly konat alespoň jednou za dva měsíce a byly veřejné. K určitým funkcím starosty patřilo svolávání schůzí obecní rady a obecního zastupitelstva, zastupování obce navenek apod.

Mezi mimořádné orgány obce patřil vládní komisař nebo správní komise. Pokud zemský úřad rozpustil zastupitelstvo, bylo povinností příslušného okresního úřadu stanovit pro obec přechodný orgán (komisař, správní komise). Tento mimořádný orgán vedl správu obce do řádné volby a dosazení nově zvoleného zastupitelstva. Pravomoc přechodných orgánů zůstala omezena na běžné záležitosti a kromě toho směl provádět pouze neodkladné akty, jejichž prodlením by mohla obci vzniknout škoda.

V období německé okupace pohraničí v letech 1938 – 1945 se charakter veřejné správy výrazně odlišoval od předešlého. V odtržených pohraničních částech republiky vstoupil v

platnost říšskoněmecký systém a došlo k odstranění volitelnosti orgánů územní samosprávy. Na protektorátním území vznikly správní orgány řídicí se poněkud upravenou verzí týchž zákonů. V pohraničí převzala dočasně, do 20. října 1938, veškerou výkonnou moc armáda. Z jejího pověření vedli armádní zástupci veškeré existující správní orgány.

Nejdůležitějším obdobím ve vývoji sudetské správní organizace byla krátká doba od 21. října 1938 do 30. dubna 1939. Došlo k přijetí významných zákonných opatření a vybudování celé správní sítě. Vznikla tzv. Říšská župa sudetská (Reichsgau Sudetenland) a celé území se rozdělilo na venkovské a městské okresy (Landkreise a Stadtkreise). Ve venkovských okresech byly utvořeny úřady landrátů (Der Landrat) navazující na prvorepublikové okresní úřady. Došlo k faktické likvidaci územní samosprávy. Ve správě obcí se zavedl tzv. vůdcovský princip a správu obce tak zastával pouze starosta. Stálými zástupci starostů se stali přidělcenci (Beigeordnete). První přidělenec byl podle zákona prvním a stálým zástupcem starosty, zbývající přidělcenci byli stálými zástupci pouze ve svých pracovních oborech (sociální péče, policie, zdravotnictví, školství apod.), starosta však mohl vztáhnout každou z těchto záležitostí na sebe. Další obecní orgán představovali obecní radové obstarávající trvalý kontakt mezi obecní správou a ostatními obyvateli. Jednalo se o nejméně 12 a nejvíce 36 členů a zákon stanovil, ve kterých záležitostech se musí starosta s obecní radou poradit. Kromě obecních radů existovali ještě poradci, kteří vykonávali poradní činnost pro starostu a přidělcence v určitém správním oboru nebo jiné speciální otázce. K obecním orgánům patřila také porada obecních radů a poradců. Starosta je zval v přiměřené lhůtě k poradě a oznámil jim její důvod.

O zajištění vzájemné symbiózy mezi obecní správou a nacistickou stranou se staral zmocněnec NSDAP. Ze zákona požíval značného vlivu na správu obce, aby dohlédl na správnou interpretaci nacistických zájmů ve svěřené obci. Starosta a přidělcenci z povolání vykonávali svůj úřad 12 roků, pokud se jednalo o úřad čestný, krátka se doba na 6 roků.

Činnost obecních úřadů zanikla v roce 1945, kdy byly nahrazeny soustavou národních výborů. V pohraničí navazovaly na obecní úřady místní správní komise jmenované postupně v letech 1945 – 1946.

Název obce Pozorka, nalézající se 4,5 kilometru jižně od Stříbra, je volným překladem původního německého pojmenování Gibacht. Označení Gibacht doslovně znamená „dávej pozor, buď pozorný“ a zpravidla sloužilo jako lokální upozornění před možným nebezpečím na silnici v blízkosti daného místa. Mohlo například varovat vozky a pocestné před náhlým prudkým srážem, kopcem či jinak záludným silničním úsekem.

První písemná zmínka o vsi pochází r roku 1787, kdy došlo k prodeji bývalého majetku kláštera v Kladrubech na území Pozorky. Jednalo se o mlýn, hostinec, kovárnu a několik chalup, které odprodal náboženský fond několika soukromým zájemcům.

V roce 1825 došlo k vyhlášení dražby veškerého movitého a nemovitého majetku bývalého kláštera v Kladrubech. Kupcem panství se stal Alfréd kníže Windischgrätz, generálmajor císařského vojska a majitel nedalekého panství Tachov, který získal ještě další, rozsáhlé dominium za zlomek jeho skutečné hodnoty.

Po zrušení patrimoniální správy v roce 1850 zůstala Pozorka nadále součástí velkostatku Kladruby, který patřil knížecímu rodu Windischgrätzů. Tento stav setrval do roku 1945.

V letech 1850 – 1866 tvořila Pozorka osadu obce Ostrov u Stříbra. V průběhu roku 1866 došlo k rozloučení obce Ostrov u Stříbra s osadou Pozorka, která od tohoto roku vystupovala jako samostatná správní jednotka.

Do roku 1862 patřila Pozorka pod Krajský úřad v Plzni a od roku 1850 přešla obec pod nově zřízené Okresní hejtmanství v Plzni. Zároveň se vznikem politických okresů vznikly v roce 1850 také okresy soudní. Obec Pozorka se stala součástí nově vzniklého soudního okresu Stříbro (v němž zůstala až do roku 1945). Při další reorganizaci správy v roce 1855 byla sloučena politická a soudní správa a vznikl Smíšený okresní úřad Stříbro, jehož součástí byla také obec Pozorka. K definitivnímu rozdělení politické a soudní správy došlo v roce 1868, kdy vzniklo Okresní hejtmanství ve Stříbře. Po připojení okresu Stříbro k německé „Třetí říši“ spravoval obec tzv. Landrát ve Stříbře.

Stěžejní část materiálů archivního souboru AO Pozorka tvoří běžná úřední korespondence, oběžníky a nařízení došlé z úřadu Landrata v období 1939 – 1945. Využitelnost těchto písemností při rekonstrukci činnosti obecní samosprávy je tím značně snížena. Důležitý prvek při rekonstrukčních pracích proto představuje pamětní kniha obce. Jedná se o rozměrově neobvykle velkou knihu a zápisy v ní představují naprosté minimum v poměru k celkovému množství listů. Přesto z ní lze načerpat důležité množství informací, zachycujících časové období 1921 – 1938. Z knihy byl, neznámo kdy, odstraněn jeden list, mapující patrně období v letech 1939 – 1945. Na základě údajů z této knihy a regionální literatury se podařilo rekonstruovat alespoň částečný přehled obecních starostů.

představený obce/starosta	funkce od roku	funkce do roku
Andreas Randa	1912	?
Stefan Sedlaczek	1921	1926
Wenzel Steinbach	1926	1931
Martin Nowak	1931	?
Fischner	1939	1939
Ulmitzer	1939	1945

II. Vývoj a dějiny archivního souboru

Vzhledem k okolnosti, že z odborných archivních dohlídek spisovny MNV Pozorka se dochovaly pouze záznamy v evidenčním listu JAF, nikoliv fyzické protokoly o jejich průběhu, nelze zjistit, jakým způsobem a v jakém rozsahu byly písemnosti tohoto původce do tehdejšího okresního archivu převzaty.

V EL JAF pro MNV Pozorka, zavedeném k 11. březnu 1958, je uvedeno, že ke skartacím archivního materiálu došlo 8., 11. a 14. května 1956 a 14. a 16. srpna 1957. V tomtéž listu JAF se lze dočíst o tom, že archivní soubor AO Pozorka byl oddělen od archivního souboru MNV Pozorka v březnu 1958.

V EL JAF pro AO Pozorka, zavedeném taktéž k 11. březnu 1958, se objevuje záznam o skartaci z 8., 11. a 14. května 1956. V archivním souboru se tehdy nacházely 3 knihy z let 1888 – 1938, 2 kartóny z let 1943 – 1945, 2 balíky z let 1919 – 1944 a 1 podací protokol z let

1943 – 1944. Chybí číslo přírůstku, jeho metráž a datum přijetí do Okresního archivu ve Stříbře. K další skartaci materiálu došlo 31. srpna 1972 a z MNV Pozorka byl pod číslem přírůstku 120 předán 1 podací protokol z let 1935 – 1943, s metráží 0,01 bm. V roce 1976 převzal tehdejší okresní archiv do archivního souboru AO Pozorka dva přírůstky z pobočky SOA Plzeň v Klatovech. V prvním případě se jednalo o přírůstek číslo 161 z 5. ledna 1976, ve kterém se nacházely 3 knihy a 1 fascikl z let 1894 – 1945, o metráži 0,5 bm a ve druhém případě šlo o přírůstek číslo 185 z 2. listopadu 1976, který obsahoval 2 kartóny písemností z let 1943 – 1945, o metráži 0,3 bm. Do evidenčního listu JAF byla tato skutečnost zaznamenána poněkud rozporuplným způsobem, neboť přestože v EL JAF existovala oddělená rubrika pro záznam podacích protokolů, byl podací protokol, přijatý v roce 1972, vepsán do rubriky s ostatními knihami. Kartóny převzaté posledním přírůstkem pak nebyly do EL JAF zahrnuty vůbec. Po posledních, tužkou provedených, korekcích z roku 1976, vykazoval EL JAF pro AO Pozorka 6 knih, 2 podací protokoly, 1 fascikl a 2 balíky z let 1888 – 1945. V evidenci tak byly zcela pomínuty 2 kartóny spisů z let 1943 – 1945.

V letech 1939 – 1945 používala obec částečně Spisový plán pro obecní zastupitelstva sudetské župy od Dr. Theodora Porteleho. V praxi to mělo probíhat tím způsobem, že na všechny písemnosti došlé, odeslané a vyřízené v letech 1939 – 1945 bylo otištěno razítko s příslušnými rubrikami, které vyhovovaly právě Porteleho spisovému plánu (viz „Razítko a“). Ideální stav ovšem neexistoval a na řadu dalších, došlých písemností se používalo ještě jedno, odlišné razítko, které obci zůstalo zřejmě ještě z doby před zavedením Porteleho spisového plánu (viz „Razítko b“).

Razítko a)

Gemeinde Gibacht	
ENr.	
Eingeg.	
Akz.	Anl. ....
Erledigt.	

Razítko b)

Praes. _____
Am _____ 19..
N ^{ro} Exh: _____

Vzhledem k tomu, že razítka nebyla tištěna na všechny písemnosti v daném roce v nepřetržité časové řadě, byla dokonce používána ve střídavém sledu, či naopak docházelo k preferování jednoho z razítek po různě dlouhé období (klíč výběru zůstal utajen), je vyloučena rekonstrukce dle shora zmiňovaného spisového plánu. Navíc, v mnoha otištěných razítkách chybějí vyplněny zčásti nebo zcela příslušné údaje. Zpracovatel proto použil jednoduché chronologické schéma pro řazení písemností a to tak, že je rozdělil do dvou oddílů (došlá a odeslaná korespondence). V drtivé většině případů totiž scházejí shodné spisové znaky, které by umožňovaly snadné seřazení příslušné korespondence podle příslušného spisového plánu.

III. Archivní charakteristika archivního souboru

Při revizi archivního souboru AO Pozorka, respektive MNV Pozorka EL NAD 85, provedené 4. ledna 2001, bylo zjištěno, že v minulosti došlo k převedení 2 knih z AO Pozorka do MNV Pozorka, aniž by o tom byl učiněn příslušný evidenční záznam v evidenčním listu JAF. Při inventarizaci archivního souboru AO Pozorka do něj byly obě knihy znovu vráceny, neboť jejich obsah, přestože v něm bylo pokračováno po roce 1945, se týkal výhradně agendy původní německé samosprávy obce. Dle dochovaných záznamů navíc

knihu stále vedla pověřená osoba, která tuto agendu spravovala ještě před příchodem české obecní samosprávy. Z archivního souboru MNV Pozorka EL NAD 85 byly tedy vyjmuty a následně převedeny do AO Pozorka knihy Kniha pobytu cizích osob (Protokol der im Aufenhalte befindlichen Auswärtigen) [1900] – 1945 (1947) inv. č. 2 a Kniha domovskými příslušných rodin (Protokol der zuständigen Familien) [1900] – 1945 (1949) inv. č. 3. Metráž archivního souboru se zvýšila o 0,05 bm.

Z archivního souboru MNV Pozorka EL NAD 85 byla vyjmuta spisová část, zařazená také do inventárního soupisu celého tohoto archivního souboru, týkající se trestních záležitostí. Na původním místě byla ponechána pouze nepatrná část, vztahující se k období po roce 1945.

Při inventarizaci archivního souboru AO Pozorka došlo k úpravě dolní časové hranice archivního souboru, která byla v dřívějším období určena nesprávně.

Materiál archivního souboru AO Pozorka pochází z let 1894 – 1945 (1949). Jedná se o 14 úředních knih, 2 podací protokoly a 5 kartónů o celkové metráži 0,80 bm.

Vzhledem k umístění obce v oblasti s převažujícím německým obyvatelstvem je v dochovaných písemnostech užíván německý jazyk.

Archivní soubor byl uspořádán podle metodického návodu pro pořádání archivních souborů obcí.

V archivním souboru se nalézají písemnosti I. a II. kategorie.

K vnitřní skartaci nebyly navrženy žádné písemnosti.

Fyzický stav archivního souboru je dobrý.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru

V rámci Státního okresního archivu Tachov, respektive v rámci všech archivů obcí, představuje archivní soubor AO Pozorka unikát z hlediska celistvosti korespondence z období 1939 – 1945. Je v podstatě jediným archivním souborem, který disponuje tak velkým množstvím došlé a odeslané pošty z uvedeného časového úseku. Orientaci v jinak jistě cenném archivním souboru poněkud ztěžuje skutečnost, že původce nedodržoval zásady spisové služby tak důsledně, jak si původně předsevzal. Přesto se jedná o jedinečný a nenahraditelný soubor informací.

V. Záznam o uspořádání archivního souboru a zpracování archivní pomůcky

Archivní soubor uspořádal a pomůcku sestavil Miroslav Vetrák v dubnu 2008 ve Státním okresním archivu Tachov.

V Tachově, 23. října 2008

Miroslav Vetrák

Příloha č. 1 – Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

Adressbuch und Führer für den politischen Bezirk Mies. Mies : Buchdruckerei A. Haßold in Mies, 1912.

Führer und Adressbuch für den Gerichtsbezirk Mies : mit den Städten Mies, Kladrau, Tschernoschin und den Landgemeinden. Bischofteinitz : J. Mitzner & Sohn, [1924].

Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland. Haida : Verlagsanstalt Albert & Hanselik, s. d.

PORTELE, Theodor, *Akten – Plan für die Gemeindeverwaltungen des Sudetengauges.* Stuttgart : R. Booberg Verlag, 1939

Reichsgesetz und Regierungsblatt für das Kaiserthum Österreich, 1849

Reichsgesetz und Regierungsblatt für das Kaiserthum Österreich, 1864

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1919

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1933

Seznam míst v království Českém, 1913

Státní oblastní archiv Plzeň : Průvodce po archivních fondech. Svazek 4. Praha : Archivní správa ministerstva vnitra ČSR, 1976.

Übersicht der in Folge a. h. Gutschliessung vom 26. Juni 1849 genehmigten provisorischen Gerichtseintheilung des Kronlandes Böhmen, 1849

II. Literatura

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátků státu po současnost.* Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

JANOUSHKOVEC, Jiří. Soupis kronik z okresu Tachov : uložených v okresním archivu, *Sborník okresního muzea v Tachově.* 1978, číslo 11.

MARTÍNEK, Zdeněk. Archiv obce : Příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu, *Archivní časopis : zvláštní příloha.* 1999, roč. 49.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách : Jejich vznik, původní význam a změny.* Díl III. M – Ř, Praha : Naše vojsko, vydavatelství čs. branné moci, 1951.

SEDLÁČEK, August. *Místopisný slovník království českého.* Praha : Nakladatelství ARGO, 1998.

Příloha č. 2 – Seznam použitých zkratk

AO	archiv obce
č. p.	číslo popisné
EL	evidenční list
EL JAF	evidenční list jednotného archivního fondu
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
ev. d.	evidenční
inv. č.	inventární číslo
JAF	jednotný archivní fond
MNV	místní národní výbor
NAD	národní archivní dědictví
NSDAP	nacionálněsocialistická německá strana dělnická (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei)
Ř. z.	Říšský zákoník
Sb.	Sbírka
s. d.	sine dato (bez datace)
SOkA	státní okresní archiv
Z. z.	Zemský zákoník

Inventární seznam

Obecní úřad od roku 1850 – 1945**Úřední knihy****Knihy všeobecné správy obce**

1	Pamětní kniha obce	1921 – 1938	K 1
2	Kniha pobytu cizích osob	[1900] – 1945 (1947)	K 2
3	Kniha domovsky příslušných rodin	[1900] – 1945 (1949)	K 3
4	Soupis vystavených domovských listů	1894 – 1923	K 4
5	Soupis vystavených domovských listů	1923 – 1939	K 5

Knihy ve věcech spolupůsobení ve státních záležitostech

6	Ohlašovací kniha o pobytu mužstva v záloze a na trvalé dovolené	1928 – 1938	K 6

Spisový materiál**Registraturní pomůcky**

7	Podací protokol	1935 – 1943	R 1
8	Podací protokol	1943 – 1945	R 2

Spisy**Obec a její správa**

9	Kopie matričních dokladů týkajících se narození, úmrtí a sňatků	1934 – 1944	N 1
10	Korespondence týkající se matričních záležitostí	1942 – 1944	N 1
11	Korespondence došlá od úřadu Landráta	1939 – 1943	N 1
	Korespondence došlá od úřadu Landráta	1944 – 1945	N 2
12	Korespondence odeslaná úřadu Landráta a dalším organizacím a subjektům	1942 – 1945	N 3

Správa obecního majetku

13	Korespondence s finančním úřadem ve Stříbře	1944	N 3
14	Korespondence s pracovním úřadem ve Stříbře	1944 – 1945	N 3
15	Rozpočet, rozpočtové záležitosti	1939 – 1944	N 3

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jednotka
Péče o bezpečnost a veřejný pořádek			
16	Exekuce židovského majetku	1943	N 4
17	Korespondence s německou osidlovací společností, povinnost hlášení volné ubytovací kapacity	1942 – 1945	N 4
18	Zajištění protiletectvé obrany, obrana všeobecně	1940 – 1944	N 4
19	Úklid sněhu na cestách, bezpečnost silnic	1941 – 1944	N 4
20	Příjmové poměry pro výpočet odvodu sádla	1939 – 1943	N 4
21	Boj proti hlodavcům, zejména přemnoženým krysám	1944	N 4
22	Očkování obyvatelstva	1944 – 1945	N 4
23	Civilní zaměstnanci, totálně nasazení	1941 – 1945	N 4
24	Stavební záležitosti, včetně plánů staveb (č. p. 10, 11, 13, 15, 16, další pro finanční úřad, německou osidlovací společnost, německý pomocný bytový podnik)	1943 – 1945	N 4
25	Dobrovolný sbor hasičů	1940 – 1945	N 4
26	Trestní listy, trestní korespondence	1899 – 1944	N 4
Péče o veřejné ústavy a zařízení			
27	Péče potřebným, zajištění péče	1939 – 1943	N 4
28	Zajištění potravin, potravinová pomoc, potravinové lístky	1944 – 1945	N 4
29	Školství	1937 – 1945	N 4
30	NSDAP, Hitlerjugend	1940 – 1945	N 4
Spolupůsobení ve státních záležitostech			
31	Vojenské záležitosti, seznam dovolenkářů, hledání odvedenců	1944 – 1945	N 4
32	Zdanění malopěstitelů tabáku	1944	N 5
33	Daně, živnostenská, obecní, pozemková, jejich výměry	1939 – 1943	N 5
34	Katastrální záležitosti, přílohy a výpisy z pozemkové knihy	1943 – 1944	N 5
35	Korespondence týkající se projektu regulace říčního koryta řeky Uhlavky	1938 – 1943	N 5

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jednotka
36	Korespondence s bankovními ústavy a pojišťovny	1938 – 1944	N 5
37	Výkazy o využívání zemědělské půdy, provozní karty o využívání zemědělské půdy	1940 – 1944	N 5
38	Sčítání hospodářského zvířectva	1942 – 1944	N 5
39	Výkazy o nehodách při práci v zemědělství	1940 – 1944	N 5

Účetní materiál

Účetní knihy

40	Hlavní kniha účetní	1939	K 7
41	Hlavní kniha účetní	1939	K 8
42	Pomocná kniha pro občanskou daň	1939	K 9
43	Pomocná kniha pro občanskou daň	1940	K 10
44	Pomocná kniha pro občanskou daň	1940 – 1941	K 11
45	Likvidační strazza (sešit 3)	1937	K 12
46	Likvidační strazza (sešit 4)	1937 – 1939	K 13
47	Likvidační strazza (sešit 5)	1939 – 1940	K 14

Název archivu:	Státní okresní archiv Tachov
Název archivní pomůcky (archivního souboru):	Archiv obce Pozorka
Značka archivního souboru:	AO Pozorka
Časový rozsah:	1894 – 1945 (1949)
Počet evidenčních jednotek:	21 (14 úředních knih, 2 podací protokoly, 5 kartónů)
Počet inventárních jednotek:	47
Rozsah bm:	0,80 bm (0,15 úřední knihy, 0,05 podací protokoly, 0,60 kartóny)
Stav ke dni:	23. října 2008
Archivní soubor zpracoval:	Miroslav Vetrák
Pomůcku sestavil:	Miroslav Vetrák
Počet stran:	16
Počet exemplářů:	5
Pomůcku schválil:	Mgr. Jan Edl